

0.4 POJMY SPORTU

Na téma sportu existují **stovky laických i odborných názorů**, které se snaží tuto oblast popisovat, vysvětlovat, zkoumat, ale také řídit. **Vnitrostátní i mezinárodní osoby a instituce** tedy s tímto pojmem **volně nakládají** a v případě, že ho používají do zákonů, nařízení a definic, vytvářejí neomezené množství popisů a tím i značný **pojmový chaos**.

Pro tuto publikaci se autor snaží vycházet **z jednotného výkladu pojmů a definic** a postupovat od **jednoduchého ke složitějšímu** a od **obecného ke konkrétnímu**. Jako pomocné vodítko si pro tuto oblast zvolil **wikipedii a českou sportovní legislativu**.

Co je POJEM

Pojem (od pojímat) nebo také koncept je **souhrnná myšlenková představa** pro celou třídu obdobných jevů a skutečností, předmětů i abstraktních témat. Pro vymezení pojmu je nutno vytvořit jisté **nástrojové vybavení**. Nejprve je nutno vytvořit skupinu základních pojmů. Je to nezbytný krok pro **zamezení vzniku definice kruhem**. Pak je možno, s použitím základních pojmů, další pojmy stanovit definicí (**odvozené pojmy**). **Individuální pojem vzniká shrnutím všech časových variant určitého předmětu**.

Pojmem SPORT

Sportem je dnes obvykle označována pohybová (fyzická) aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí, jejíž výsledky jsou navíc měřitelné nebo porovnatelné s jinými provozovateli téhož sportovního odvětví. V tomto pojmovém vymezení jsou důležitá **tři omezení**:

jedná se o pohybovou aktivitu,

aktivita má jasná pravidla, podle kterých se soutěží

aktivita má soutěžní charakter, dochází k poměrování jejich výsledků.

Základní pojmy v ČR jsou ve své většině souhrnně uvedeny ve **vládní Koncepti** podpory sportu v ČR z 9. 3. 2011 a dále pak v **zákonech** a **odborných dokumentech**. Vzhledem k různosti výkladů jedinců i institucí jsou některé pojmy uvedeny v rámci názorové různosti.

Pojem SPORT v historickém vývoji

Zákony, které vznikaly v Československu zmiňují místo pojmu SPORT pojmy **TĚLESNÁ KULTURA** a **TĚLESNÁ VÝCHOVA** (nebo dříve **TĚLOVÝCHOVA**). V textu přednášek jsou tyto pojmy uvedeny tam, kde mají svůj historický nebo právní kontext.

Pojem TĚLESNÁ KULTURA

Tělesná kultura je **sociokulturní systém**, v jehož rámci se jako **výsledek činností**, tvorby hodnot, vztahů a norem zabezpečuje **specifickými tělocvičnými prostředky** (tělesná cvičení) uspokojování zvláštních biologických a sociálních potřeb člověka v oblasti fyzického a z něj vyplývajícího psychického a sociálního rozvoje s cílem jeho socializace a kultivace. Je součástí kultury a kulturního dědictví každého národa. Objektem jejího působení je kulturní a společenský člověk jako plnohodnotný člen společnosti (Hodaň, 1997, 34-35).

Pojem TĚLESNÁ VÝCHOVA

Vyjadřuje nejen **činnost** (hodina školní tělesné výchovy), ale i určitý **systém** (systém školní tělesné výchovy jako systému vzdělávacího. (Hodaň, 2006, 9).

SOUBOR POJMŮ podle Koncepce podpory sportu v ČR z 9. 3. 2011

Sport jako všeobecná sportovní činnost

Veškeré formy tělesné aktivity, které jsou provozovány příležitostně nebo organizovaně a usilují o dosažení nebo vylepšení fyzické kondice a duševní pohody, upevňování zdraví, dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních či rozvoj společenských vztahů.

Sport pro všechny

Zájmový, organizovaný nebo neorganizovaný sport a pohybové aktivity občanů, rekreačního, soutěžního i nesoutěžního charakteru. Motivací a hodnotami jsou pohybové vyžití, zábava, sociální kontakt, udržení nebo zlepšení zdravotní i psychické kondice.

Sport na školách

Někdy používán i název „školní sport“. Jde o zájmové soutěžní i nesoutěžní organizované aktivity ve školních sportovních klubech, s pravidelnými soutěži v rámci struktury základních a středních škol. Cílem není výkonnostní motivace, ale zvládnutí pohybových činností, všestrannost a vytváření vztahu ke sportu. Nejedná se o povinnou tělesnou výchovu v rámci vzdělávacího programu.

Univerzitní sport je volnočasová organizovaná i neorganizovaná sportovní činnost a sportovní soutěže pro všechny vysokoškolské studenty organizované vysokoškolskými sportovními kluby (tělovýchovnými jednotami), katedrami a ústavami tělesné výchovy a sportu jednotlivých univerzit a vysokých škol.

Výkonnostní sport

Zájmová činnost soutěžního charakteru se systematickou sportovní přípravou, organizovanou ve sportovních klubech. Vychází z příslušných lokálních podmínek. Pravidelné soutěže v diferencovaných věkových a výkonnostních kategoriích řídí sportovní svazy. Sportovci provozující výkonnostní sport vytvářejí sportovní hodnoty a sami jsou jejich „spotřebiteli“ (prožitek, sociální kontakt, seberealizace, zvyšování výkonnosti).

Vrcholový a profesionální sport

Vrcholový sport představuje nejvyšší výkonnostní úroveň sportu, organizovanou ve sportovních klubech a odborných pracovištích. Nároky na řízení vrcholového sportu přesahují možnosti dobrovolného zajištění. Pravidelné soutěže řídí sportovní svazy. Činnost vrcholových sportovců je určitým společenským závazkem. Vrcholový sport je „producent“ hodnot, jejichž „spotřebitelem“ je veřejnost. Plní funkci propagační. Působí na veřejnost v domácím prostředí (vzory) a je prostředkem reprezentace České republiky (dále jen „ČR“). Profesionální sport je organizován zpravidla v obchodních společnostech bez státní finanční podpory (např. nejvyšší postupové soutěže ve fotbale, ledním hokeji).

Doping, antidopingový program a související pojmy

Jev, při němž dochází k porušení zásad otevřeného a poctivého soutěžení, porušení antidopingových pravidel. Antidopingová organizace je orgán, který odpovídá za přijetí pravidel pro iniciování, zavedení a dodržování jakékoliv části procesu dopingové kontroly. Dopingová kontrola označuje proces rozhodování o provedení testů. Laboratoř dopingové kontroly je pracoviště s akreditací Světové antidopingové agentury WADA.

Sportovní kluby a tělovýchovné jednoty

Právní subjekty, zpravidla spolky, založená dle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů a od 1. 1. 2014 ObčZ za účelem zajišťování a provozování sportu a pohybových aktivit občanů. Jsou základními články sportovních svazů a střešních sportovních organizací.

Sportovní svazy

Dobrovolná občanská sdružení fyzických a právnických osob (sportovních klubů a tělovýchovných jednot), založená dle zákona č. 83/1990 Sb. Sportovní svazy řídí a organizují činnost v příslušném sportu na území ČR, hájí zájmy sdružených členů a zodpovídají za státní reprezentaci ČR. Svoji činnost upravují vlastními stanovami. Zpravidla jsou členy střešních sportovních organizací i příslušných mezinárodních organizací.

Střešní sportovní organizace (ČOV, ČUS)

Sdružení fyzických a právnických osob s celostátní působností (sportovních svazů s celostátní působností, sportovních klubů a tělovýchovných jednot). Jejich posláním je podporovat sport a pohybové aktivity, zastupovat a chránit práva a zájmy sdružených členů při jednáních na úrovni orgánů státní správy a dalších veřejných i soukromých institucí. Poskytují členům servis a vytváří platformu ke vzájemné spolupráci. Svoji činnost upravují vlastními stanovami.

Sportovní akce

Jednotlivá organizovaná sportovní soutěž, závod, zápas, hra nebo jiná aktivita sportovního charakteru.

Sportovní prostředí

Střešní sportovní organizace, sportovní svazy, sportovní kluby, tělovýchovné jednoty a fyzické osoby, zabývající se sportovní činností nebo pohybovými aktivitami na všech úrovních, sportovní infrastruktura, systém soutěží a sportovní akce.

Sportovní infrastruktura

Veškerá sportovní zařízení, nacházející se v daném územním celku. Státní sportovní reprezentace, resp. sportovní reprezentace Účast sportovců, trenérů, realizačních týmů na mezinárodních sportovních akcích a soutěžích organizovaných mezinárodními sportovními federacemi, organizacemi a Mezinárodním olympijským výborem či Mezinárodním paralympijským výborem, na které byli nominováni příslušným sportovním svazem, organizací.

Reprezentant

Sportovec, jmenovaný či nominovaný příslušným sportovním svazem k přípravě a účasti na vrcholných evropských a světových soutěžích, organizovaných mezinárodními sportovními federacemi a Mezinárodním olympijským výborem.

Sport handicapovaných

Sportovní a pohybové aktivity osob se zdravotně sníženými schopnostmi. Napomáhá společenské integraci, rozvoji volných vlastností, posilování sebedůvěry, výchově k samostatnosti a soběstačnosti. Přispívá ke kompenzaci zdravotních omezení.

Dobrovolník a dobrovolnictví

Cvičitel, trenér, instruktor, asistent, rozhodčí, volený nebo dobrovolný činovník, podílející se na zajištění činnosti sportovního klubu bez nároku na odměnu. Dobrovolnictví ve sportu je vědomá, svobodně zvolená činnost osob, zpravidla v oblasti vyžadující ze zákona či z jiných předpisů odbornou kvalifikaci.

Talentovaná mládež

Sportovně talentovaná mládež, které je věnována systematická soustavná péče a státní finanční podpora. Výběr, výchovu a zabezpečení sportovní přípravy má v odpovědnosti sportovní svaz. Péče je určena pro diferencovaný okruh sportů, převážně olympijských.

Sportovní střediska

Dlouhodobý program zařazený do systému přípravy sportovně talentované mládeže se státní podporou. Program nahradil projekt „Intenzifikace sportovních tříd“, který byl finančně dotován ze státního rozpočtu od roku 2000. Cílem je podpora sportovní přípravy talentované mládeže, zpravidla ve věkové kategorii 10-15 let.

Sportovní centra mládeže

Dlouhodobý program zařazený do systému přípravy talentované mládeže se státní podporou. Je dotován ze státního rozpočtu od roku 2000. Tvoří efektivní článek péče o talentovanou mládež dorostenecké a juniorské kategorie (zpravidla 15-19 let).

Vrcholová sportovní centra mládeže

Nově uvažovaný dlouhodobý program systému přípravy sportovců ke sportovní reprezentaci státu ve věkové kategorii 19-23 let.

Rezortní sportovní centra

Odborná pracoviště Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstva obrany (MO) a Ministerstva vnitra (MV), která vytvářejí organizační, materiální, sociální, personální, zdravotní a sportovně technické podmínky pro přípravu sportovců s nejvyšší výkonností ke sportovní reprezentaci státu.

Národní sportovní centra a zařízení

Sportovní zařízení pro přípravu ke státní sportovní reprezentaci, podporovaná ze státního rozpočtu. Kapacity poskytující ubytování, stravování, regeneraci a podmínky pro sportovní trénink na nejvyšší úrovni.

Osobnostní práva sportovců

Oprávnění fyzické osoby/sportovce nakládat v mezích právního řádu podle svého uvážení se svou osobností, resp. s jednotlivými hodnotami tvořícími osobnost fyzické osoby (zejména právo na ochranu jména a projevů osobní povahy sportovců), tvořícími celistvost její osobnosti vůči ostatním subjektům za účelem realizace a ochrany jeho zájmů.

Multisportovní světové soutěže = sportovní akce, které mají v programu zařazeno více sportů. Těchto akcí se zúčastňují národní reprezentační výpravy jednotlivých států. Jedná se o Olympijské hry (OH), Paralympijské hry, Světové univerziády (UNI), Světové hry (SH) – hry neolympijských sportů, Evropské hry (EH), Olympijské hry mládeže (YOG), Evropský olympijský festival mládeže (EYOF) a na národní úrovni Olympiáda dětí a mládeže (ODM).